

ประเทศไทย: ถอนร่างพระราชบัญญัติที่กดปราบองค์กร ไม่แสวงผลกำไร

กฎหมายปิดกั้นเสรีภาพถูกเสนอกลับเข้าสู่การพิจารณาอีกครั้ง

(กรุงเทพฯ 21 พฤศจิกายน 2567)—รัฐบาลไทยควรดำเนินการทันที เพื่อถอนร่างพระราชบัญญัติสมาคมและมูลนิธิ พ.ศ.... หรือ “พ.ร.บ.องค์กรไม่แสวงผลกำไร” ซึ่งละเมิดเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่ได้รับการคุ้มครองตามสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ พอร์ตีฟายไรต์กล่าวในวันนี้ หลังกระทรวงมหาดไทยเสนอร่างกฎหมายดังกล่าวขึ้นมาใหม่อย่างกะทันหันเมื่อเร็ว ๆ นี้ ซึ่งขณะนี้อยู่ในกระบวนการรับฟังความเห็นของประชาชนอย่างเป็นทางการ

“ร่างพระราชบัญญัตินี้จะนำมาซึ่งหายนะอย่างร้ายแรงต่อประชาชนและภาคประชาสังคมในประเทศไทย เพราะให้อำนาจกับเจ้าพนักงานของรัฐในการจำกัดสิทธิทางพลเรือนและสิทธิทางการเมือง ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเติบโตของสังคมประชาธิปไตย” แมททิว สมิธ (Matthew Smith) ประธานคณะเจ้าหน้าที่บริหารพอร์ตีฟายไรต์กล่าว “รัฐบาลไทยควรดำเนินการเพื่อถอนร่างพระราชบัญญัตินี้ทันที และควรให้คำมั่นว่าจะส่งเสริมและคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เสรีภาพขั้นพื้นฐาน ตลอดจนสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการสมาคม”

ร่างพ.ร.บ.องค์กรไม่แสวงผลกำไร กำหนดให้สมาคมและมูลนิธิทุกแห่งต้องจดทะเบียนกับกระทรวงมหาดไทย เท่ากับเป็นการห้ามไม่ให้มีกลุ่มที่ไม่จดทะเบียน ทั้งยังมีข้อกำหนดการรายงานข้อมูลที่เข้มงวด โดยเฉพาะแหล่งทุนจากต่างประเทศ และให้อำนาจรัฐอย่างกว้างขวางในการสั่งเพิกถอนทะเบียนขององค์กร โดยกำหนดเหตุผลไว้อย่างกว้าง ๆ และขาดความชัดเจน เช่น กรณีที่พิจารณาว่ามีการดำเนินงานที่เป็นภัยอันตรายต่อ “ความสงบเรียบร้อยของประชาชน” หรือ “ศีลธรรมอันดีของประชาชน” หากมีการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัตินี้ กระทรวงมหาดไทยจะมีอำนาจในการเข้าตรวจสอบสำนักงานของหน่วยงานไม่แสวงหากำไรโดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้า รวมทั้งการตรวจสอบหลักฐานต่าง ๆ โดยไม่ต้องมีหมายจากศาล กำหนดให้ต้องรายงานข้อมูลที่มากจนเกินกว่าเหตุ และกลายเป็นภาระ ทั้งยังกำหนดบทลงโทษที่รุนแรง รวมทั้งโทษจำคุก กรณีที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย มาตรการเหล่านี้อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อคุกคาม และสั่งปิดองค์กรที่รัฐบาลไทยไม่ให้ความเห็นชอบ ซึ่งเป็นการทำลายความเป็นอิสระและประสิทธิภาพของหน่วยงานภาคประชาสังคม

ระหว่างวันที่ 28 ตุลาคม ถึง 26 พฤศจิกายน 2567 กระทรวงมหาดไทยของประเทศไทย กำลังเปิดรับฟังความเห็นจากประชาชนที่มีต่อร่างพระราชบัญญัตินี้อย่างเป็นทางการผ่านช่องทางเว็บไซต์ หลังการพิจารณาข้อมูลที่ได้รับมาจากกระบวนการนี้แล้ว คณะรัฐมนตรีไทยจะพิจารณาว่า จะมีการเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาหรือไม่ ซึ่งพลเมืองไทยและหน่วยงานภาคประชาสังคมสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นได้ผ่าน [แพลตฟอร์มออนไลน์](#) ของภาครัฐในช่วงเวลาดังกล่าว

ในวันที่ 8 พฤศจิกายน 2567 ที่ผ่านมา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้จัดการปรึกษาหารือสาธารณะเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินี้กับหน่วยงานภาคประชาสังคม ในการรับฟังความเห็น มีผู้แสดงความกังวลเกี่ยวกับเนื้อหาที่กำหนดขึ้นอย่างกว้าง ๆ และอาจเป็นเหตุให้มีการบังคับใช้โดยพลการต่อสมาคมและมูลนิธิ ยกตัวอย่างเช่น ร่างพระราชบัญญัตินี้อนุญาตให้กระทรวงมหาดไทยเพิกถอนทะเบียนขององค์กร หากมีการดำเนินงานที่พิจารณาว่า “ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” หรืออาจเป็น “ภัยอันตรายต่อความสงบสุขของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ” การใช้ภาษาที่คลุมเครือเช่นนี้ เปิดโอกาสอย่างมากให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจอย่างมิชอบ และอาจถูกใช้เพื่อปราบปรามผู้แสดงความคิดเห็นต่าง และจำกัดเสรีภาพในการสมาคม

ในเดือนมกราคม 2565 คณะรัฐมนตรีชุดที่แล้วได้เสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการดำเนินงานขององค์กรที่ไม่แสวงหารายได้หรือกำไรมาแบ่งปันกัน พ.ศ.... ซึ่งเป็นร่างพ.ร.บ.ฉบับก่อนที่จะเปลี่ยนโฉมมาเป็นร่างพ.ร.บ.องค์กรไม่แสวงผลกำไรในปัจจุบัน นำมาซึ่งเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากจากภาคประชาสังคม และผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติหลายคน โดยร่างกฎหมายปี 2565 ก็ถูกวิจารณ์ในทำนองเดียวกันว่า มีเนื้อหาที่กว้างขวางเกินกว่าเหตุ กำหนดเงื่อนไขทางการเงินและการรายงานข้อมูลที่สร้างภาระ มีข้อจำกัดต่อแหล่งทุนจากต่างประเทศ ตลอดจนการกำหนดบทลงโทษ

ในการรณรงค์เพื่อต่อต้านร่างกฎหมายฉบับก่อนหน้าเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2565 พอร์ตีฟายไรต์ได้ส่ง **จดหมายเปิดผนึก** ถึงกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของประเทศไทย ระบุถึงข้อกังวลสำคัญเกี่ยวกับร่างกฎหมายดังกล่าว นอกจากนี้ พอร์ตีฟายไรต์ยังได้จับมือกับหน่วยงานอีก 64 องค์กร ส่ง **จดหมายร่วม** ไปยังประธานาธิบดีโจ ไบเดนแห่งสหรัฐฯ กระตุ้นให้รัฐบาลของเขากดดันรัฐบาลไทยให้ถอนร่างพระราชบัญญัตินี้ และประกันว่าข้อบังคับในอนาคตจะมีเนื้อหาสอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

ภายหลังการรณรงค์กดดันอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานภาคประชาสังคม หน่วยงานสหประชาชาติ และผู้แทนทางการทูตที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย รัฐบาลไทยจึงได้ถอนร่างพระราชบัญญัติฉบับก่อน อย่างไรก็ตาม ความพยายามที่จะปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่สร้างปัญหา นำไปสู่การจัดทำร่างกฎหมายฉบับปัจจุบันที่มีการเสนอขึ้นมาเมื่อเดือนตุลาคม 2567 ทำให้เกิดข้อกังวลอย่างจริงจังเกี่ยวกับเนื้อหาของกฎหมายที่ละเมิดสิทธิ และยังไม่ได้รับการแก้ไขเป็นส่วนใหญ่ ร่างกฎหมายที่เสนอใหม่นี้ยังคงมีข้อบกพร่องที่สร้างปัญหา และจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของหน่วยงานไม่แสวงหากำไร รวมถึงเป็นการจำกัดเสรีภาพในการสมาคม

ในฐานะรัฐภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง และตามปฏิญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออก การชุมนุมอย่างสงบ และการสมาคม ร่างพ.ร.บ.องค์กรไม่แสวงผลกำไรตามที่เสนอโดยกระทรวงมหาดไทยนั้นถือเป็นการละเมิดสิทธิเหล่านี้อย่างชัดเจน

“ประเทศไทยต้องประกันว่ากฎหมายจะสนับสนุน ไม่ใช่ขัดขวางการดำเนินงานที่จำเป็นของภาคประชาสังคม ในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและสภาพความเป็นอยู่และเสรีภาพของประชาชน” แมททิว สมิธกล่าว “นายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตรจึงควรสั่งการให้ดำเนินการ เพื่อถอนร่างพระราชบัญญัติที่มีเนื้อหา กดปราบฉบับนี้ทันที และสั่งการให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการประสานงานอย่างจริงจังกับภาคประชาสังคม แทนที่จะบังคับใช้กฎหมายอำนาจนิยมที่จำกัดเสรีภาพขั้นพื้นฐาน”

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม โปรดติดต่อ

มุกดาภา ยั่งยืนภราดร ผู้เชี่ยวชาญสิทธิมนุษยชน พอร์ตีฟายไรต์
 โทร: +66 81 585 8486
 อีเมล: mookdapa.yangyuenpradorn@fortifyrights.org
 X: @mdppy

ฟิล โรเบิร์ตสัน ที่ปรึกษาอาวุโส พอร์ตีฟายไรต์
 โทร: +66 85 060 8406
 อีเมล: reaproy@gmail.com
 X: @Reaproy

แมททิว สมิธ ประธานคณะเจ้าหน้าที่บริหาร พอร์ตีฟายไรต์
 โทร: +66 85 028 0044 (Signal; WhatsApp)
 อีเมล: Matthew.Smith@FortifyRights.org
 X: @MatthewFSmith, @FortifyRights